

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibus Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1616

19. De potestate Rom. Pontificis in rerum temporalium administratione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14007

Secus tamen est de hæreticis, & schismaticis: nam in hocce omnes, cum Christi fidem, & religionem professi sint, pœnis Ecclesiasticis directo animaduertere potest, anathemati eos subiiciendo, & gradu Clericorum deiiciendo, bonorum, & rerum temporalium dominio spoliando, ditione, & imperio quod habent in alios, priuando: hoc enim habet mos, & vsus Ecclesiæ, vt suo loco docuimus, primo. l. lib. 8. cap. 11. versiculo, & vltima pœna hæreticorum.

C A P. XIX.

De potestate Romani Pontificis in rerum temporalium administratione.

DIv ac multum agitata est controuersia, An penes Romanum Pontificem sit sola potestas administrandi, & gubernandi spiritualia, an vero etiam temporalia: ita vt penes eum sint duæ potestates, Spirituales, & Temporales, an potius vna tantummodo Spirituales. In qua quæstione definienda, ita est caute, & prudenter agendum, & procedendum, vt nec Principibus Christianis quicquam temere derogeretur, nec Pontifici auctoritati à Christo Domino institutæ aliquid detrahatur.

In primis Lutherani, Caluinistæ, & alii Hæretici omnino negant, vllam esse in Romano Pontifice potestatem in temporalibus. Fuit Marsilius quidam Patavinus, qui docuit, duas esse in mundo potestates supream à se inuicem distinctas, Imperatoriam, & Pontificiam, quarum neutra pendere ab altera: Imperatoriam quidem esse à Deo per populi electionem constitutam ad temporalia omnia gubernanda: & hanc esse ante Pontificiam diuinitus institutam, quia antequam Romani Pontifices essent, fuerunt Romani Imperatores à populo diuinæ providentiæ beneficio electi, & creati: Pontificiam vero potestatem esse à Christo Domino ipsi Petro, & successori- bus traditam, ad spiritualia tantum per totum terrarum orbem administranda.

Deinde aiebat ille, Clericos omnes, & ipsam etiam Romanum Pontificem in causis ciuilibus, & temporalibus esse Imperatori subiectos, nisi Imperatoris ipsius priuilegio exciperentur. Quare homicidæ Clerici, adulteri, fures Imperatoris legibus coerceri, & puniri deberent, nisi Imperatores ipsi eos ab his legibus priuilegio eximerent: Item ciuiles omnium Clericorum causæ eisdem Imperatoris legibus componi, & dirimi deberent, nisi Imperatorum beneficio essent immunes, & libera: Addebat postremo, in causis & criminibus Ecclesiasticis Imperatores, & ceteros Christianos Romani Pontificis auctoritati subiecti, Causæ vero Ecclesiasticæ dicuntur, quæ pertinent ad sacramenta, ad sacros Christianæ religionis ritus & cæremônias, ad Ecclesiasticæ beneficia. Crimina vero fori Ecclesiastici sunt hæresis, vsura, concubinatus, impietas, Simonia, voti, dici festi, vel sacramenti Ecclesiastici, vel alicuius ex præceptis Ecclesiæ, vel censuræ Ecclesiasticæ violatio, matrimonium in gradibus iure Canonico prohibitis, vel cum impedimento iuris Canonici, vel contra mandatum Ecclesiæ contractum, & id genus alia. Insuper, si Imperatores aut alii Christiani laici in huiusmodi crimina prolaberentur, posse quidem dicebat ab Ecclesiâ puniri, sed tantum pœnis Ecclesiasticis, videlicet excommunicatione, & interdictione; non tamen pœnis aliis ciuilibus. Quod si quæres ex ipso; Quis igitur in eos animaduertere pœnis ciuilibus poterit? Respondebat, in priuatos quidem laicos, ipsos Principes; in ipsos vero Imperatores & Principes Deum ipsum, à quo sunt iudicandi. Verbi gratia: Si Rex, vel Imperator sit hæreticus, vel impius, potest Ecclesiâ eum à sacris, & à societate pïorum amouere, vt respiciat; nec tamen vltra, aiebat ille potest procedere, nec quid amplius tentare: quod si anathematis vinculo obstrictus parere & respicere recusauerit, nequibit Ecclesiâ eum, ditione & imperio deiecere, sed penes populum ipsum, cuius fuit Principem

Azor. Instit. Moral. Pars II.

create, erit ius & potestas eidem Principi imperium abrogandi, ne eius hæresi, impietate corrumpatur. Quod si populus facere nolit, sibi impuret, quod cum tanto suo malo velit in talis Principis ditione esse. Non longe ab his fuerunt Gulielmus Ocham, & Ioannes Parisiensis, Theologi; & Dantes poeta Florentinus, & Ochamum, ac Ioan. Parisien. sequuti sunt Almai. tract. de suprem. potest. laica, quest. 3. & Maior. in 4. dist. 24. quest. 3.

Hanc sententiam Marsilij temerariam, & errorem continentem, ipse Marsilius & alij colligere se arbitrabantur in primis ex Authent. Quomodo oporteat Episcopos & ceteros Clericos ad ordinationes perducere, Collat. 1. vbi statim initio dicitur: Maxima quidem in omnibus sunt dona Dei, à superna collata clementia, sacerdotium, & Imperium, illud quidem diuinis ministrans; hoc autem humanis præsidens, ex vno eodemque principio vtraque procedentia humanam exornant vitam. Et Authent. De instrumentorum cautela & fide, §. Quia igitur, habetur in hauc modum: Quia igitur imperium propterea Deus de celo constituit, vt difficultibus imponat quæ apud Deum sunt bona. Et in l. Deprecatio, ff. Ad legem Rhodiam de lactu, Antoninus Imperator scribens, ait: Ego quidem, mundi Dominus. Item Matth. 22. dixit Christus: Reddite ergo quæ sunt Cæsari, Cæsari; & quæ sunt Deo, Deo: & præcepit vt Petrus tributum solueret Cæsari debitum pro se, & pro ipso Petro, & c. Prima Petri 2. iubemur obedire regibus etiam dyleolis: & Paulus ad Rom. 13. ait: Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit. Item cap. Quoniam, dist. 10. dicitur: Quoniam idem mediator Dei, & hominum homo Christus Iesus sic actibus propriis & dignitatibus officia potestatis vtriusque discreuit, propria volens medicinali humilitate hominum corda seruum esseri, non humana superbia versus in inferiora demergi, vt etiam Christiani Imperatores pro æterna vita Pontificibus indigerent, & Pontifices pro cursu temporalium tantummodo rerum, Imperialibus legibus teneretur, quatenus spiritualis actio à carnalibus distaret incurribus, & Deo militans minima secularibus negotiis sese implicaret; ac vicissim ne ille rebus diuinis præsidere dignaretur, qui esset secularibus negotiis implicatus. Quod caput licet Gratianus citet tanquam sumptum ex Cypriano ad Iulianum Imperatorem, reuera tamen cepit ille ex Gregorio VII. Lib. registri 8. Epist. 21. & c. Cum ad verum, dist. 96. ita legitur: Cum ad verum ventum est, ultra sibi nec Imperator iura Pont. attribuit, nec Pontifex nomen Imperatorum usurpauit. Hoc caput allegat Gratianus ex Nicol. I. Sed videtur acceptum ex eodem Gregorio VIII. & ita in eo habentur eadem prorsus, quæ in c. Quoniam, dist. 10. Et cap. Quæsitum, 22. q. 4. Quæsitum est etiam super his, qui post baptismum administrauerunt, aut tormenta sæua exerceverunt, aut etiam capitalem protulere sententiam, nihil de his legibus à Maiorib. definitum. Meminerant etiam, à Deo potestates has fuisse concessas, & propter vindictam noxiorum gladium fuisse permissum, & Dei ministerio esse datum in huiusmodi vindices. Quomodo igitur reprehenderunt factum, quod auctore Deo videtur esse concessum? Ex his colligi volunt isti, iure ciuili, diuino, & Canonico esse duas potestates supream omnino distinctas, Imperatoriam, & Pontificiam, & ambas à Deo institutas: Imperatoriam quidem, ministerio & opera populi qui Principem eligit, & creat; Pontificiam vero à Christo, qui Petrum, & in eo successores, vt suos vicarios constituit. Vnde in cap. Cum ad verum, dist. 96. ait, has duas potestates à se inuicem discreti, & Imperatorem à Papa gladium non habere, sed à solo Deo; & in cap. Quoniam, dist. 10. habetur, Imperium non esse acceptum à Papa. Nam exercitus, inquit, Imperatorem creat. c. Legimus, dist. 93. & Imperium à solo Deo habere in c. Quæsitum, 23. q. 2. Et Papam vtrumque gladium non tenere. Alioqui si Imperator ab eo gladium acciperet, licite appellaretur in temporalibus ab Imperatore ad ipsum Papam: quod tamen prohibet Alexan. c. Si duobus, de appell. & c. Causa, & c. Lator, qui filii sint legitimi, vbi Pontifex fatetur, ad se iurisdictionem temporalem non pertinere. Hæc ibi Hugo. In hac controuersia, de qua planius tractabo, lib. 9. c. 2. q. 1. & cap. 6. q. 3. reuera nisi labi, & errare

Matth.

17.

1. Ti. 2.

2. Ti. 1.

Ro. 15.

velimus, negare omnino non possumus, penes Romanum Pontificem esse iure diuino utramque potestatem, spirituales, & temporales: quamuis dubia quæstionis sit inter catholicos, qua ratione, & modo sit in Rom. Pontificis temporalis iurisdicção, & potestas. de qua statim dicemus. In præsentem id solum breuiter dixisse sufficiat, penes ipsum ambas esse potestates, quod in ipso iure Canonico est certissimum. in c. Omnes. dist. 22. ex Nicolao Papa dicitur: Romanam Ecclesiam solus ipse fundauit, & supra petram fidei mox nascentis, qui B. Petro æterna vita clauero terreni simul, & celestis imperii iura commisit. Vbi Gloss. cuius sententia est communi consensu recepta in verbo, celestis, ait: Papa habet utrumque gladium, spirituale scilicet, & temporale: Bonifacius etiam VIII. in Constitutione, qua incipit. Vnam sanctam de Maiorit. & Obed. quatuor aut quinque decernit: Primo, credi oportere, vnam sanctam Ecclesiam Catholicam esse. Secundo, vñ esse caput Ecclesiæ sub Christo, videlicet Petrum, ac Rom. Pont. eius successorem, Christi vicarium, iuxta illud Ioan. 11. Pasce oves meas. Tertio in potestate Christi duos fuisse gladios, scilicet, Potestatem spirituales, & temporales, iuxta illud, Ecce duo gladii, & Dominus respondit, sufficit. Quarto utrumque gladium esse in potestate Ecclesiæ, & traditum à Christo. Spirituales quidem ab Ecclesia exercendum sacerdotis manu, temporalem vero non nisi manu militis pro Ecclesia nuntii sacerdotis. Postremo gladium esse sub gladio, hoc temporalem potestatem esse spirituali subiectam, tanquam ea minorem, & infestorem. Accedit, quod in cap. Venerabilem, de Elect. Innocentius III. ait, in primis ius eligendi Imperatorem, Electoribus Imperii conuenire Apostolicæ sedis concessu, & auctoritate: & hoc ibi argumentis, & rationibus concludit Pontifex. Sed hoc ad temporalem potestatem spectat. Præterea in c. Ad Apostolicam, de sentent. & re iudicata in 6. Innocentius I. V. Federicum Imperatorem ob quatuor crimina anathemati subiicit, & omni potestate, & dignitate priuat: & contestatur Pontifex se id facere potestate sibi a Domino in Petro tradita. & Clement. Pastoralis, de sentent. & re iudic. Clemens V. ait: Nos vacante Imperio Imperatori succedimus: hoc autem dicit Pontifex, quia, vt mox dicemus, Romanus Pontif. Imperium ex Græcis ad Carolum Magnum, & deinde ad Germanos transtulit, & ius Germaniæ Principibus concessit Imperatorem Romanorum creandi. Et certe hæc sententia quamuis quibusdam iuris Canonici interpretibus propria esse videatur, ex ipso tamè Canonico iure aperte colligitur, nec ab ea ipsi Scholastici Theologi dissentiunt, nisi verbis, & sermone dumtaxat. S. Tho. in 2. sententiarum ad finem libri ait: Nisi forsitan potestas spiritualis etiam spiritualis coniungatur, sicut in Papa, qui utriusque potestatis apicem tenet. idem docet S. Anton. Paludanum sequutus. 3. p. tit. 22. c. 7. & Sylu. in verbo Papa. q. 2. & 10. sequutus Paludanum, & Heruicum & S. Antonium. Henricus, quod libet 6. q. 23. ait, Christum vt hominem caput esse, & monarchiam non solum in spiritualibus, sed etiam in temporalibus. Deinde, in Petro Roman. Pontificem duos gladios, temporalem, & spirituales accepisse. Tertio, Romanum Pontificem gladium spirituales habere non solum iure & habitu, sed etiam vtu, & functione: temporalem vero habere quidem semper iure, & habitu, sed vtu, & functione non nisi in certis casibus. Sic ille. Qui certe eodem modo loquitur, quo Canonici iuris interpretes. & Bernard. lib. 4. de Consider. ad Eugenium, quamuis potestatem temporalem Rom. Pontifici denegare videatur, tamen vtrumque ei gladium concedit, his verbis: Si amas me, inquit. Petre, pasce oves meas: in his succcessisti, non Petro, sed Constantino. dixerat enim prius: Petrus hic est qui nescitur processisse aliquando, vel gemmis ornatus, vel sericis, non tectus auro, non vectus equo albo, nec stipatus milite, nec circumstreptentibus secum ministris. Absque his tamen creditur latis posse impleri salutare mandatum: Si amas me, pasce oves meas. (Et ideo subiungit:) In his (videlicet gemmis, sericis, auro, & ministris) succcessisti, non Petro, sed Constantino. Consulo

Luc. 22

Matt. 16

Ioan. 21

toleranda pro tempore, non affectanda pro debito. Ad ea te peius incito, quorum te scio debitorem et si purpuratus, et si acautus incedens, non est tamen quod horreas operam curamve pastoralis postoris hæres: non est quod erubescas Euangelium. Quam si volens, euangelizet inter Apostolos quidem, vitam gloria est tibi. Euangelizare, pascere est. Fac opus euangelizati. & pastoris opus implesti. Dracones, inquit, me moneo pascere, & serpiones, non oues. Propter hoc, inquam, magis aggredere eos: sed verbo, non ferro. Quid tu denso vsurpare gladium tentes, quos semel iussus es ponere in vaginam? Quem tamen qui tuum negat, non satis tibi videtur attendere verbum Domini dicentis sic: Conuerte gladium tuum in vaginam. Tuus ergo, & ipse: tuo forsitan iussu, & si non tua manus euaginandus. Alioquin si nullo modo ad te peruenires & is, dicentibus Apostolis: Ecce gladius duo hic: non respondisses Dominus, satis est, sed, Nimis est, Vterque ergo Ecclesiæ, & spiritualis scilicet gladius, & materialis: sed is quidem pro Ecclesia, ille vero, & ab Ecclesia exercendus est, ille sacerdotis, is militis manu: Sed sane ad nuntium sacerdotis, & iussus Imperatoris. Qui vobis Bernardus proficitur id quod postea Bonifacius VIII. definiuit in sua illa Constitutione paulo ante citata.

Matt. 16

Luc. 11

Dan. 1

Baldus in Proæmio Decretalium num. 6. Papa est, inquit, seruus seruorum Dei, quantum ad humilitatem, nam quantum ad potestatem, est Dominus dominorum: & quæcumque potestas est sub caelo, est in summo Pontifice. Bart. in constit. Henrici 7. in volumine post duos libros feudorum. quæ incipit: Adpremiendum: Primo, inquit, fuit imperium Babylonis secundo Persarum, & Medorum, tertio Græcorum, quarto Romanorum, ultimo adueniente Christo istud Romanorum Imperium cepit esse Christi Imperium: & ideo apud Christi vicarium est utriusque gladius, scilicet, spiritualis & temporalis. Christus enim est lapis abscissus sine manibus, cuius regnum non dissipabitur: de quo prophetauit Daniel capite secundo. Post Christum igitur omne imperium est apud eum, & eius Vicarium, & transfertur per Papam in Principem sacularem.

Augustinus Ancon. librum edidit de Potest. Eccles. quem Ioanni XII. dicauit & obtulit: & in q. 1. docet potestatem iurisdictionis spiritualis conuenire Papæ secundum immediatam institutionem, & executionem, temporalem vero secundum institutionem, sed non secundum immediatam executionem, nisi in quibusdam casibus.

Æqualis eius Aluarus Pelagius librum quoque scripsit de Planct. Eccles. in cuius etiam lib. 1. cap. 14. ita scribit: Iurisdictionem habet vniuersalem in toto mundo Papa, nedum in spiritualibus, & in temporalibus, licet executionem gladii temporalis & iurisdictioni, per solum suum legitimum Imperatorem, cum fuerit, tanquam per aduocatum, & defensionem Ecclesiæ, & per alios Reges, & mundi Principes, & in patrimonio S. Petri, & in regno Sicilia, quod est regnum Ecclesiæ, & patrimonium: & in alijs terris Ecclesiæ eam per suos rectores debeat exercere. Quia sicut vnus Christus sacerdos, & Rex, & Dominus est omnium: sic vnus eius in terris, & in omnibus Vicarius generalis. Ad hæc Hierem. 1. Ecce constitui te hodie super gentes, & super regna: Hieremias autem sacerdos fuit typus Papa, vt alium a suo demonstraret ouile, qui Petrum, & successores eius magistros non cognosceret, & pastores.

Ex his omnibus concludimus, veram esse Canonici iuris interpretum sententiam, Romanum Pontificem habere utramque potestatem, spirituales, & temporales, spirituales quidem per se, ac ceteros Ecclesiarum Antistes ac Præfectos administrandam; temporalem vero nõ quidem proxime per se, aut aliarum Ecclesiarum Præfules exercendam, sed ministerio, & opera Imperatorum, & aliorum Principum, nisi in certis casibus. Sic enim Innocentius III. in cap. Per venerabilem, qui filii sunt legitimi, ait: Tunc ex vetere, quam ex nouo testamento trahentes, quod non alium in Ecclesia patrimonio, super quo plene in temporalibus gerimus potestatem; verum etiam in alijs regionibus, certis causis iustis, temporalem iurisdictionem casualiter exercemus. Hæc ille.

Secundo quaeritur, Quænam sint causæ, ex quibus Romanus Pontifex temporalia proxime per se administrat, etiam extra loca Romanæ Ecclesiæ ditioni subiecta? Re-

spõdeo,

pondeo, eas causas enumerare Glossam communi consensu receptam, in e. *Per venerabilem citato, in verbo, Certia causa*: Atque hæc quidem ex ipso iure Canonico colliguntur. In primis, cum iudex & magistratus civilis non est, tunc enim causa ad Ecclesiasticum iudicem deferatur capit. *Licet ex suscepto, de Foro compet.* Et propterea cum Imperium vacuum est, Romanus Pontifex suo iure succedit, ut ostendat lib. 9. Secundo; cum iudex civilis iuxta leges & iura suo munere, & officio non fungitur, aut quia non vult, aut quia non potest, tunc causa ad Ecclesiasticum iudicem refertur, eodem cap. *Licet ex suscepto*. Tertio; cum quippiam fuerit ambiguum, & obsecrum in ipsis causis, in quibus civiles iudices versantur, ac propterea oritura credantur inter Christianos Principes dissidia, & lites: tunc Ecclesia iudex est de causa ambigua & obscura, ut colligitur ex cap. *Per venerabilem supra citato*. Quarto: cum causa est de criminibus, que ad forum Ecclesiasticum pertinent, cuiusmodi sunt usura, & simonia, hæresis, impietas, sacrilegium, violati voti, vel iurissurandi flagitium, cap. 16. *quasi. 2. Et cap. Mundi vitia, 12. questione 2.* Quinto, cum per denuntiationem criminis ad Ecclesiam causa devoluitur, cap. *Nover. de iudicis*.

Ex his manifestum est, quosdam ex iuris civilis Consulcis decipi, dum aiunt, Canones in hac parte sibi iniuriam aduersari, cum in quibusdam aperte dicatur, esse duas in Ecclesia supremas potestates distinctas, Imperatoriam, & Pontificiam, in alii vero contrarium contineri videntur, videlicet in Romano Pontifice esse vtramque potestatem, Spiritualem, & temporalem: Pontifices in quibusdam contestantur ad se administrationem temporalem non pertinere, in aliis vero eam sibi vendicant. Item Pontifices interdum aiunt Imperatorem, & Reges superiore in temporalibus carere, aliquando vero fatentur se de his posse vendicare. Cæterum hæc omnia si rite intelligantur, vera sunt, nec sibi iniuriam repugnant. Nam in Romano Pontifice est vtraque potestas: spiritualis quidem semper, non solum iure & habitu, sed etiam usu, & administratione: at temporalis solum quidem semper iure, & habitu, sed usu, & actu in certis tantum causis. Et hæc quidem temporalis est in Imperatore, & Regibus ordinaria, non autem commissa, & delegata: sed quamvis ordinaria, est tamen Romani Pontificis potestati subiecta, non quidem quod ad nutum ipsius auferri queat, sed certis ex causis tantummodo.

Tertio quaeritur, Quidam Theologi Scholastici inuiores de hac controversia sentierunt, videlicet, An Papa habeat à Christo Domino non solum spiritualem potestatem, sed etiam temporalem? Quidam respondent, idem reuera omnino, quod Canonici inter pretes, quamuis inter se verbis dissidere videntur. Caiet. 2. to. *Opus. in Apolog. de auctoritate Pontificis p. 2. c. 13. ad 1.* ait: Romano Pontificem directo solum potestatem habere supremam in administrationem spiritualium: temporalium vero non habere nisi indirecto, quatenus necesse est, temporali gladio, & potestate uti ad spiritualem ipsam tuendam, & conservandam. Eodem modo loquitur Turres. in sum. *de Eccles. lib. 6. tit. 4.* item Cordub. l. 1. q. 57. *Navar. e. Noui de iudic. nos. 3.*

Alii Theologi Romanum Pontificem aiunt absolute, & simpliciter potestatem habere in gubernatione spiritualium: in temporalium vero administratione simpliciter non habere, sed ex conditione, videlicet, quatenus opus est ad bonam spiritualium administrationem; spiritualia enim sine temporalibus consistere, & conferuari nequeunt. Sic Victor. *de potestate Eccles. q. 5. proposit. 2. 4. 6. Et 8. Sol. lib. 4. de iust. q. 4. art. 1. Et alii*. Ex his colligunt, ac ingenue fatentur, idem penitus re docere istos auctores, quamuis non verbis. quod Canonici iuris periti: perinde enim inquirunt isti, ac si dixissent, duas potestates à Christo Domino Romanum Pontificem accepisse, vnam quidem spiritualem, non solum iure, & habitu, sed etiam actu, & functione, hoc est, ut per se ipsam, & cæteros Ecclesiarum Antisti-

tes eam semper administraret: alteram vero temporalem, iure quidem, & habitu suscepisse, sed actu, & functione non nisi per Imperatores, Reges, & Principes ordinarie administrandam, & per se ipsum certis ex causis.

Mihi vero non placet modus loquendi, quo vtuntur Victoria, Sotus, & alii prædicti: quia infinnare videntur, penes Papam solam esse vnam potestatem spiritualem, non temporalem: & spirituali potestate uti, cum temporalia administrat, eo quod necessaria est talis administratio ad spiritualia. In iure enim Canonico, ut ostendi, absolute, & simpliciter dicitur Papam vtrumque gladium habere, spirituale, & temporale, iure quidem, & habitu, quamuis usu, & actu, non nisi in certis quibusdam causis.

His, quæ in tribus hisce controuersis dicta à nobis sunt, quædam obijciuntur. Primum quod Romanus Pontifex in Paganos potestatem non habet: ait enim Apostolus: *Quid mihi de iis, qui foris sunt iudicare?* Ergo Roman. Pontif. non habet potestatem temporalem in totum terrarum orbem. Respondeo, Christi ouile vnum esse tantummodo, in quo alii actu sunt, quos Ecclesia pascit sacramentis, & suis legibus moderatur, & regit. Et hi sunt qui baptismate suscepto Christiani effecti sunt. Alii vero ad ouile Christi actu reducti non sunt, sed potestate, & iure reuocari, & possunt, & debent: huiusmodi sunt Pagani. Christus enim dixit: *Alias oues habeo, (iure scilicet, & potestate) quæ non sunt de hoc ouili, (actu scilicet) Et illas oportet me adducere.* Vnde Rom. Pont. in Paganos non habet ius & potestatem, eos, dum tales sunt, Ecclesiasticis legibus sibi obligandi: habet tamen ius eos ad Christum conuertendi, & adducendi, ipsis Euangelium annuntiandi, impediendique ne Euangelicæ legis promulgationi obstitant, neque in Christi Domini fidem, & religionem maledicta coniciant: ne pacta, fœdera, commercia, quæ sunt iuris gentium, cum Christianis contracta dissoluant, & violent.

Secundo obijci solet: si Papa habet potestatem temporalem in omnes Principes, erunt igitur ipsius Vicarij, siquidem potestatem ab eo delegatam atque demandatam habebunt: item si Papa habet potestatem temporalem in Imperatorem, quomodo Gregorius I. in epistol. 61. l. 2. *regis. indictio. 11.* vocat Mauritium sæpe Dominum suum, cuius iussu dicit se paruisse? Respondeo in primis: S. Th. in lib. 3. *de regim. Princip. c. 13.* ait: *Statim ut Christus est natus, Augustus Imperator cepit gerere vices ipsius in terris.* Sic ille. Porro Vicarius dupliciter dici solet. Aut enim est, qui vice fungitur alterius, ad cuius nutum reuocari potest: Aut est is qui potestatem habet, alterius tamen iuri, & auctoritati certis ex causis subiectam, siue ab eo, siue ab alio superiore traditam accepit. Rex enim potest duos magistratus ordinarios creare, vnum tamen ab altero certis in causis pendente. Christi: ni igitur Principes non sunt ita Rom. Pontif. Vicarij, ut ad nutum ipsius reuocari queant, nec item ut ab eo delegatam, & demandatam auctoritatem habeant, sed habent eam ordinariam, & quidem à Deo, non proxime, sed ministerio tamen, opera, & voluntate populorum eos eligentium, & creatum: & nihilominus Rom. Pontif. iuri & potestati habitu quidem semper subiectam, actu vero certis in causis, reuocabilem, ac proinde ab Ecclesia, & Romano Pontifice habitu, & iure pendente. Ad illud Gregorij I. respondebo lib. 9. *cap. 6. quasi. tertia.*

Tertia obiectio: Imperium, & Regnum fuerunt ante Pontificiam potestatem à Christo Domino instituta, ergo à Romano Pontifice non pendet. Respondeo, ut constat ex S. Thom. lib. 3. *de regim. princip. cap. 13.* Eo ipso quo Pontificia potestas esse in mundo cepit, cæperunt quoque omnia imperia, & regna mundi quæ ante iam fuerant. Romani Pontificis auctoritati & potestati subijci, & subesse: nihil enim mirum est, si Rex pristinos magistratus longe ante creatos, nouo magistratui subijciat: quoniam vult ut qui antea iam fuerant à se constituti, incipiant ab alte-

1. Cor.
5.

10. 20.

ro rens electo pendere, ob bonam regni administrationem; & ob communem reipublice salutem.

Quarta obiectio: Constitutio Bonifacii VIII. quae incipit: *Vnam sanctam*, est à Clemente V. abrogata in alia Constitutione, cuius initium est: *Meruit*; de privilegiis inter communes Extravaugantes. Ergo ex ea Constitutione Bonifacii VIII. nihil certi, & firmi colligi potest. Quidam iuris civilis Consulti putant totam eam Bonifacii VIII. Constitutionem à Clemente V. fuisse sublata: eo quod expressum fuerit his verbis vsus: *Nos Regi Philippo, & Francorum Regno, per declarationem Bonifacii VIII. quae incipit, Vnam sanctam, nullam volumus praedictam generari.*

Est itaque animaduertendum, Bonifacium VIII. in sua illa Constitutione inter alia dixisse, esse vnum ouile Christi, & vnam Ecclesiam; & Reges ac Principes esse huius Ecclesiae filios, & huius oues. Item, spiritualem potestatem esse supremam, quae terrenam dirigere, moderari, & iudicare possit, & debeat, quibus verbis Philippus Francorum nimirum Rex offendebatur, conquerebaturque Pontificem Romanum sibi omnem potestatem temporalem vendicare voluisse, & regnum Galliae Beneficiarium, Tributarium, & vestigial Ecclesiae Romanae, & ipsum regem Francorum facere veluti Papae Vicarium, Commissarium, ac Delegatum iudicem, in quem sensum verba Pontificis detorsit. Cum tamen Bonifacii mens ea reuera fuerit, omnes mundi Reges, & Principes, tanquam Christi oues Romano Pontifici subici, vt patris filios, vt pastori oues, vt capiti membra, vt ab eo quisque pro vt ratio, & ius postulat, in omnibus dirigatur, corrigatur, & si opus sit, regno priuaretur, ob communem reipublice Christianae salutem tuendam, & bene conseruandam.

Vltima obiectio: Christus Dominus tanquam homo, nullam habuit potestatem in administratione temporali, sed tantum spiritualium, quae sacramenta instituit, Ecclesiam erexit, peccata deleuit, gratiam conuulit, & legem Euangelicam condidit: ergo Petrus, & eius successoribus potestatem temporalem non reliquit; nec enim eam dedit, quam non accepit, nec habuit.

Quarto quaeritur, occasione huius vltimi argumenti. Vtrum Christus Dominus, vt homo, Dominum, & ius temporale in vniuersum mundum habuerit? Quae questio est à recentioribus Theologis agitata, quibusdam eorum asserentibus, quibusdam negantibus. *Victoria in relact. 1. de potest. Eccles. q. 5. quae est, An potestas spiritualis sit supra civilem. num. 15. & seqq. & Sotus libr. 4. de iust. q. 4. art. 1. Solum Christo tribuunt spirituale, & caeleste dominium, non temporale, & terrenum, quod idem antea senerant Arimacanus. lib. 4. q. contra Armen. c. 12. Wal. lib. 2. in doctrinali fidei, cap. 76. & 77. Abulen. q. 30. in illud Matth. 21. Ecce rex tuus venit tibi. Burgensis in serutinio script. part. 1. dist. 7. ea potissimum ratione permoti, quod Christus ipse dixerit: Regnum meum non est de hoc mundo; & alibi: O homo, quis me constituit iudicem aut diuisorem inter vos? Et quia veteres Patres videantur eiusdem sententiae fuisse. Nam Ambrosius libr. 3. in Lucam. c. 3. Non, inquit, saeculari more, honore regnauit. Et postea explicans illud Ioan. 18. Regnum meum non est de hoc mundo, ait: Erat regnum eius, & non erat. Non erat in saecula sed supra saeculum: non erat in mundo, sed supra mundum. Idem lib. 7. explanans illa verba: Quis me constituit iudicem, aut diuisorem inter vos? Ait: Bene terrena declinat, qui propter caelestia descenderat. Hieronymus in Hieremiam cap. 12. prope finem, ait: Super thronum Dauid non sedebit homo, sed Deus, & regnum eius erit caeleste, non terrenum. Leo I. serm. 1. de Epiphania: Dominus mundi temporale regnum non quaerit, & Ecclesia de Christo.*

*Non eripit mortalia,
Qui regna dat caelestia.*

Augustinus idem innuit lib. 7. de ciuit. Dei. cap. 17. necnon Cyril. Alex. in Ioan. c. 18. & Theophyl. exponens illud: *Dabit ei Dominus Deus sedem Dauid: Ne putes (ait) sedem terreste regnum intelligi, sed diuinum.* Eodem modo fere locutus est Euthy. At S. Thom. lib. 1. de reg. princip. cap. 12. & seq.

Ioan. 18.
Luc. 12.

Luc. 1.

Anton. p. 3. tit. 3. cap. 2. Hentic. quodlib. 6. q. 23. Almai. de potest. Eccles. c. 8. Turrecr. in sum. libr. 2. cap. 116. Nauar. in c. no. ut. de iudic. nu. 8. & 130. & Glossa communi consensu inter Canonici iuris interpretes recepta, aperte fatentur, Christum vt hominem totius mundi fuisse regem principem, ac dominum, quod quidem illi hac vnica tantum ratione concludunt: Non est Christo denegandum, quod eius dignitati, & auctoritati conuenit: ac maxime hoc eius dignitatem decebat, vt esset supremus dominus. Quae sententia mihi magis probatur: nam nihil impedit summa Christi paupertas voluntarie suscepta, quo minus huiusmodi Dominum habuerit, quoniam ea paupertas, quam generis humani redemptio postulabat, vsui rerum, non dominio ac iuri repugnabat; ac propterea Christus se vsu rerum terrenarum abdicauit, vt summum paupertatis exemplum nobis preberet: non autem dominio, & iure. Queres, Vndenam dominum, & ius rerum mundanarum Christo conueniebat? Respondeo, ea ratione, quia totius mundi redemptor & reparator constitutus est, mundi quoque factum esse dominum. Vt enim Deus ipse, quia mundum ex nihilo finxit, & condidit, supremum habet in mundum vniuersum dominatum; sic etiam quia Christus lapsus mundum erexit, refecit, ac captiuum redemit, est mundi Dominus. Quare hoc dominium non iure aliquo hereditario, non iure belli, non iure electionis humanae, sed eo ipso, quo est mundi redemptor effectus, accepit. Ex quo fit vt huius iuris, & dominij vsum quidem quando voluit, & quo modo voluit, abiecerit; ipsum vero ius, & dominium non item: hoc enim ei conuenit causa redemptionis, & salutis humanae, qua mundum libertatis regebat; restituit. Vnde Paulus ad Hebr. 2. docet, Christo esse omnia subiecta; & ipse Christus Matth. vlt. *Dara est*, inquit, *mihi omnis potestas in caelo, & in terra.* Vbi absolute dicens, *omnis*, nihil exclusit. Et Ioan. Apoc. 1. dicit de Christo: *Qui est princeps regum terra.* & Apoc. 6. & 19. dicitur habere in senore, & in vestimentis suis scriptum, *Rex regum, & Dominus dominantium*: Et Petrus Act. 10. *Hic est Dominus omnium*: Paulus etiam ad Philip. 2. *Factus obediens vsque ad mortem, & c. Propter quod & Deus exaltauit illum, & dedit illi nomen quod est super omne nomen, vt in nomine Iesu omne genu flectatur caelestium, terrestrium, & infernorum.* Vnde quidam aiunt, etiam ipsum hoc ius, & dominio fuisse vsu aliquando. Etenim Matth. 21. siculneam arefecit, quae erat in patrimonio, & bonis alterius, & Matth. 23. permittit daemones in porcos intrare, qui eos in mare praecipitarunt: Ioan. 2. & Matth. 21. eiecit de templo ementes, & vendentes, qui alii restituerunt. Primo obicit: Redemptio ni & saluti hominum potius conuenire videbatur, vt mundi opes, potentiam, regnum, & imperium contemneret ob paupertatis exemplum, & humilitatis. Respondeo, iuris magnum paupertatis exemplum dedisse, quod cum iure redemptionis regnum mundi ipsi conueniret, vsu tamen sua sponte deposuit: Et SS. Patres cum spirituale Christi regnum appellant, intelligunt vsu, & actu fuisse tantum spirituale.

Secundo obicit verbum illud Christi Ioan. 18. *Regnum meum non est de hoc mundo*: illud etiam Luc. 12. quod idem Christus dixit cuidam: *O homo, quis me constituit iudicem aut diuisorem inter vos?* Ioan. 6. cum cognouisset, quod uellent eum Regem facere, aufugit. Respondeo, cum August. in cap. Ioan. 10. non dixisse Christum, Regnum meum non est in hoc mundo: sed, non est de hoc mundo: non, inquit, August. dixit Christum, regnum meum non est hic, sed, non est hinc, ac si diceret, Non est ex hominibus, videlicet origine, institutione, & electione, cuiusmodi sunt imperia, & regna mundana. Christus regnum diuinitus acceptat iure redemptionis, & quia huius regni vsu renuntiauerat, merito dixit: *Quis me constituit iudicem inter vos?* Porro Ioan. 6. fugit, ne Rex crearetur: regna etenim mundana repudiauit vsu & administratione, at vero ius & dominium mundi sibi ex eius redemptione conueniens retinuit.

Tertio

Tertio obiicit, Frustra in Christo fuisse talem potestatem, si se illius usu abdicauit: frustra enim est potestas que nunquam ad actum reducitur. Respondeo, quamuis natura potestatem non det, que semper actu careat: saepe tamen potestas, ius & dominium est penes vnum, v. s. vero, & administratio penes alium. Directum dominium, & proprietates rei saepe est apud vnum, & apud alium usufructus.

Quarto obiicitur, Minime constare quondam Christum, hoc ius, & dominium accepit, nam *Matth. ult. im.* postquam returrexit, dixit datam sibi esse potestatem. Respondeo, cum *S. Thom. lib. 3. de regimine Principum, cap. 14.* id dominium accepisse Christum ab eo temporis momēto, quo est in vtero matris conceptus, tunc enim cepit esse mundi redemptor, & reparator. *Matth. ult. im. dicitur: Data est mihi omnis potestas;* quia tunc diuinitus est declaratum, eum esse viuorum & mortuorum iudicem constitutum.

Sexto queritur, An Imperium Romanum, ita subdit ecclesie, ut ab auctoritate Romani Pontificis deriuetur ac pendat? Quod est querere, An Romanus Pontifex ita supremam habeat iure diuino in Ecclesia potestatem, ut ius etiam habeat in ipso Imperatore: Quam quoque questionem latius disputabo, *lib. 9. cap. 2.* nunc breuiter, quod attinet ad presens institutum. Hæc questio fuit diu, & multum agitata inter Iuris ciuilibus, & Canonici interpreses: illis contendentibus, nequaquam à Romano Pontifice Imperium deriuari: his contra affirmantibus, datum esse Imperium à Papa. *Martilius Patavinus*, non solum negabat Imperium à Pontifice dari, sed etiam asserbat, Imperatorem Pontifici non subiaci: imo etiam aciebat Christum, vt hominem fuisse Imperatori subiectum: tam quia tributum ei debitum soluit: tum etiam quia ipse Pilato dixit: *Non haberes potestatem aduersum me villam, nisi tibi datum esset de super:* vbi confessus est, Pilatum ab Imperatore presidem constitutum, ius in ipsum habuisse. *Bartolus in l. 1. ff. de re iudic. reus* testatur, Dantem Florentinum portam, fuisse damnatum post mortem, tanquam hæreticum, eo quod docuisset Imperatorem à Pontifice non pendere: idem ex parte senserunt *Gulielmus Ocham*, & *Ioan. Parisiensis*. Profecto ex Canonico Iure constat, Imperium quale nunc est, à Romano Pontifice dari, ipsique subiaci: & Imperatorem Romani Pontificis potestati subesse. Quod vt ostendam, primum mihi dicendum est, Imperium Romanorum à Græcis ad Francos, & à Francis ad Germanos auctoritate summi Pontificis fuisse translatum. Certum est Romanum Imperium ante Pontificem in Cæsare Augusto cepisse, & ante Constantinum modo ab vno, modo à pluribus Augustis pari potestate regi, & administrari solitum: vnum tamen censerunt. Deinde vero postquàm Constantinus Byzantijs sedem Imperatoriam collocauit, diuisum est Imperiū in duas partes, quarum vna Imperium Orientis, altera Occidentis appellati cepta est. Et Imperium ita diuisum plerumque duo Cæsares, aliquando vnus solus Princeps administravit. Tandem cum Græcorum Imperator Italiam per Exarchos gubernaret, nec eam à Longobardorum irruptionibus tueri iam posset, anno salutis octingentesimo primo in ipso die Natalis Domini creatus est in Vrbe, Romanum Imperator Carolus Magnus, Rex Francorum, ac propterea Occidentale Imperium à potestate Græcorum ad Francorum ditionem translatum est, & respublica Romana rediit ad eum pristinum statum, in quo eam Constantinus Imperator constituerat, & in quo à Valentiniano seniore vsque ad Augustum siue Augustulum vltimum Occidentis Imperatorem permanserat. Huius vero translationis Occidentis Imperij auctor fuit Leo III. aut solus, aut præcipuus certe atque primarius: quam quidem translationem omnes historici communi consensu literis prodiderunt. *Zonaras* in vita Irenes, & Constantini: *Roma*, inquit, *profus Franci potiti sunt, Carolo à Leone coronato, & Romanorum Imperatore appellato:* & post

ea sub Constantino, & Irene, ait: *Leo Francos Romam admisit, & sic Italia vniuersa, & ipsa Roma sunt potiti.* Et infra: *At Francorum Dux Carolus, Imperator Romanorum à Papa Leone appellatus, missis ad Irenem legatis, nuptias illius appetiuit, cum nec illa ab eo coniugio abhorreret.* Cedrenus Græcus etiam auctor in vita Irenes & Constantini: *Venerunt, inquit, à Carolo, quem Leo Papa Roma Imperatorem coronauerat, legati ad Irenem, eam in ipsius uxorem petentes.* *Paulus Diaconus lib. 23. Rerum Romanorum: Leo Carolum Imperatorem coronauit in Templo sancti Petri Apostoli, perungens oleo à capite vsque ad pedes, & circumdanti Imperatoriam vestem & coronam, V 111. Kalend. Ianuarii indictione decimona.* *Aginhartus Pauli Diaconi æqualis, & ipsi Carolo Magno familiaris, idem tradit, in vita Caroli Magni; addens etiam hoc: Augusti nomen adeo est auctus, vt affirmaret, se eo die, quamuis præcipua solemnitas esset, Ecclesiam non intraturum fuisse, si Pontificis consuetum præscire potuisset.* Idem libro 4. de *Gestis Franco. cap. 92.* commemorat *Aymonius*, siue vt ab aliis vocatur, *Ammonius*, siue *Annonius*, qui vixit tempore Ludouici Pij, vt ipse indicat libro 5. cap. 17. *Ado, Episcopus Vienen. in Chronico, atate 6. Regino Abbas Pruniensis in Chronico. lib. 2. Witichindus Corboien. Monachus in lib. 3. Regnorum Saxonico. Reginonis æqualis, Luitprandus Diaconus Ticinens. lib. 6. cap. 6. Herman. Contract. in Chron. ann. 881. Marianus Scotus eiusdem æqualis in Chron. Lambert. Scafinbruggensis in Hist. Germanica, loquens de Carolo Magno: Orho Episcopus Frisingen. lib. 5. cap. 31. Gotfridus Viterbical. an. 801. Conradus Abbas Vespergen. in Chron. quos secuti sunt ceteri iuniores, Blondus dec. 2. lib. 1. Trithem. in Catalogo scripto. Ecclesiast. Platina in vit. Leonis III. B. Antonin. in parte 2. tit. 4. Naucle. Generat. 27. Polydor. lib. 4. de Inuentoribus rerum, cap. 7. Volaterian. lib. 3. Geograph. vnde Innocent. III. in Epist. ad Ducem Thuringie, vt habetur in cap. Venerabilem. de elec. sic ait: Illis Principibus ius, & potestatem eligendi Regem in Imperatorem postmodum promouendum, recognoscimus, vt debemus, ad quos de antiqua consuetudine noscitur pertinere: præsertim cum ad eos ius, & potestas huiusmodi ab Apostolica Sede peruenit, que Romanum Imperium in personam magnifici Caroli à Græcis translulit ad Germanos. Et Clemens V. in Concilio generali Viennensi decretum edidit de Iureiurando, quo Imperatores sese Pontificibus obstringunt, vt habetur in Clement. Romani. de iureiuran. His verbis: *Romani Principes Orthodoxe fidei professores sacrosanctam Ecclesiam, cuius caput est Christus redemptor noster, ad Romanum Pontificem eiusdem redemptoris vicarium, feruore fidei, & clara deuotionis venerantes, eidem Romano Pontifici à quo approbationem persona ad Imperialis celsitudinis apicem assumenda, nec non vntionem, consecrationem, & Imperii coronationem accipiunt, submittere caput non reputarunt indignum, seque illi, & eidem Ecclesia, que à Græcis Imperium translulit in Germanos, & à qua ad certos eorum Principes, & potestas eligendi Regem in Imperatorem postmodum promouendum peruenit, adstringere vt iuramenti, pro vt mos iam obseruationis antiquæ temporibus nouissimis renouata, quam forma iuramenti huiusmodi sacris inserta Canonibus manifestauit.* *Hadrianus IV. in Epistola ad Episcopos Germaniæ, quam refert Auentinus libro 4. Annalium Boiorum: Ideo, inquit, Imperium à Regno Græcorum translatum est in Alleanos, vt Rex Theutonicorum non, antequam à Pontifice Romano consecraretur, Imperator vocaretur, & esset Augustus: Pontifex Romanus promouit Carolum, fecit ei nomen grande, vt esset Imperator.* *Alexander III. Legatis Græcorum qui Occidentale Imperium iterum cum Orientali coniungi cupiebant, respondisse fertur, teste Platina, senolle in vnum coniungere, quod olim de industria maiores sui disunxissent.**

His quædam obiiciunt aduersarij: Imperium Carolo Magno esse datum auctoritate Senatus & populi Romani, consilio Romani Pontificis. Nam *Sigebertus* in *Chronico*, anno octingentesimo primo sic ait: *Romani qui ab Imperatore Constantinopolitano tam diu animo desierant, nunc ac-*

cepta occasione opportunitate, quia mulier excacato Imperatore Constantino filio suo eis imperabat, uno omnium consensu Carolo Imperatoris laudes acclamant, eumque per manus Leonis Papae coronant, Caesarem & Augustum appellant: Pipinum vero filium eius Regem Italiae ordinatum appellant. Idem tradit Auentinus lib. 4. Annalium Boiorum: Pontifex, Senatus, Populusque Romanus Imperium transferre iure suo in Germanos, Carolumque tacito Senatus consulto Plebisque iure decernit. Blondus: Precibus, inquit, Populi Romani, Leo Pontifex, Carolus Imperatorem dixit. Idem etiam tradit Leopoldus historicus his verbis: *Acclamante, & petente populo Romano, Leo Papa vixit, & promouit Carolum Imperatorem, & Augustum appellauit.* Respondeo, haec omnia nihil obstat: tum quia historici vetustissimi, tum Latini, tum Graeci, quos supra produximus, plane testantur translatum esse in Carolum, & Germanos Imperium, auctoritate Leonis III. Romani Pontificis: tum etiam quia idem dicere voluerunt, Sigebertus, Vincentius, & alii, qui nobis opponuntur auctores, quamuis id aliis verbis expresserint: videlicet, Populo Romano Imperij translationem petente, & ad id sua suffragia ferente, & perinde Rom. Pontifice Carolum, quem populus petebat & eligebat, confirman- te, & coronante, ac tandem populo etiam acclamante, & applaudente.

Ex his omnibus perspicitur, post constitutam à Julio Caesare, & Augusto Monarchiam, Romanos Principes, & Imperatores aut ab alio Principe consueuisse nominari, designari, & eligi, aut ab exercitu creati, quod frequens fuit, aut à Populo vel Senatu constitui, quod rarius accidit: ac à Graecis Imperium ad Germanos, Romani Pontificis auctoritas potissimum transiit, quamuis non sine populi precibus, consiliis, suffragiis, & acclamationibus.

Sexto quaeritur, An Imperium Romanum à genere Francorum ad Germanos, Romani Pontificis auctoritate transierit? Negant haeretici: & quidam scriptores Germani testantur id factum esse Procerum, & Principum Germanorum consilio, & auctoritate. Animaduertendum est, Carolum Magnum à Leone III. coronatum fuisse, cui successit Ludouicus Pius, filius, quem Stephanus IV. alias V. Rhemis in Gallia coronauit an. 815. teste Othone Frisingensi libro 5. cap. 33. Ludouico mortuo Lotharius filius imperauit, quem Paschalis I. Romae coronauit anno 812. ut refert idem auctor eodem lib. cap. 34. Post Lotharium Ludouicus filius Imperator creatus est, quem Sergius II. Romae coronauit an. 844. teste Adone Viennensi in Chronico, in aetate VI. Ludouico Iuniori Carolus cognomento Caluus, successit, patruus eius, videlicet Lotharii frater, ex primo Ludouico seniore. Coronauit autem eum Romae Ioannes VIII. anno 874. teste Reginone lib. 2. in Chronico. Post Carolum Caluum euectus est ad Imperium filius Ludouicus, cognomento Balbus, eodem auctore: quem coronauit idem Pontifex anno 877. Post Ludouicum Balbum suscepit Imperium Carolus Crassus, filius Ludouici Germaniae Regis: qui Ludouicus Caroli Magni ex Ludouico Pio filio nepos erat. Coronauit eum idem Ioannes VIII. Romae anno 878. teste Othone Frisingensi lib. 6. cap. 8. Post Carolum Crassum Imperium obtinuit Arnulphus Germanorum Rex, quem Formosus Papa Romae coronauit anno 896. Ut auctor est Regino in Chronico. Fuit autem Arnulphus Caroli Magni filius, nepos Ludouici Germaniae Regis. Arnulpho defuncto imperauit Ludouicus, qui in Prouincia regnabat, filius Bolonis Prouinciae Regis, qui erat nepos Ludouici II. Imperatoris, & Italiae Regis. Ludouico successit Conradus Germanorum Rex, Arnulphi ex alio Conrado nepos, & in hoc Ludouico finita est Caroli Magni familia in Imperio Romano, ut constat ex Abbate Vrspergensis in Chronico, anno 914. Conrado successit Henricus I. ex gente Saxonum, cognomento Auceps. Is Henricus Arnulphi Imperatoris nepos erat ex filia, ac proinde ex matre genete Francus, ex familia Caroli Magni, ut demonstrat Albertus Krantzius lib. 2. Saxoniae c. 33. Ex sexu paterno non Francus, sed Saxo erat:

at nec hic, nec Conradus, nec Ludouicus à Pontifice Romano coronati sunt in Imperatores, ac proinde Reges tantum fuerunt. Henrico successit filius Otho I. cognomento Magnus: quem Ioannes XII. Romae coronauit anno 963. Cui successit filius Otho II. & deinde nepos à filio Otho III. qui, & ipsi sunt à Rom. Pont. in pp. coronati.

Septimo quaeritur, An septem Germania Principes Electores Imperatoris, auctoritate Romani Pontificis sunt constituti? Animaduertendum est fuisse decretum, ut septem Principum Germanorum suffragiis Imperator creetur: ex his autem Principibus, tres sunt archiepiscopi Germaniae: scilicet Moguntinus, Cancellarius Germaniae; Treuerensis, Cancellarius Galliae; Coloniensis, Cancellarius Italiae: Quatuor alii Principes, sunt; scilicet Comes Palatinus, Dapifer: Marchio Brandeburgensis, Camerarius: Dux Saxoniae; Ensisfer: Rex Bohemiae, Pincerna. Vnde versus:

*Magdeburgensis, Treuensis, Coloniensis,
Quilibet Imperij sit Cancellarius horum.
Et Palatinus Dapifer, Dux portitor ensis,
Marchio Praepositus Camera: Pincerna Bohemus.
Hi statuunt Dominum cuiusque per saecula summum.*

Porro illius Decreti, quatuor videntur fuisse partes: prima, ut non iure haereditario successiois, sed suffragiis eligentium Imperator creetur. Altera, ut soli principes, non populus, ius habeant eligendi. Tertia, ut hi principes Germani sint, ad quos initio translatum Imperium fuerat. Postrema, ut non omnes principes Germaniae, sed sex dumtaxat, aut septem eligant. Rex enim Bohemiae non eligit, nisi cum sex Principi suffragia pari numero dissident.

In dubium igitur vocatur, An huiusmodi Decretum fuerit Romani Pontificis auctoritate constitutum? Historici omnes uno ore tradiderunt, esse Romani Pontificis auctoritate sancitum. Haeretici vero dissentunt. Sed aua: communi Principum Germanorum consilio & auctoritate constitutum. Innocentius III. in cap. *Venerabilem*. *De elect.* his verbis aperte testatur: *Illis Principibus ius ac potestatem eligendi Regem in Imperatorem postmodum promouendum recognoscimus, ut debemus ad quos de iure, & antiqua consuetudine noscitur pertinere: praesertim cum ad eos, & potestas huiusmodi ab Apostolica sede prouenit.* Ex Clementis V. in Concilio Generali Viennensi, quod refertur in Clement. Romani, de iurisdictione, *Ecclesia*, inquit, *Romana à Graecis Imperium transtulit in Germanos, & ab eadem ad eos eorum Principes ius, & potestas eligendi Regem in Imperatorem postmodum promouendum, peruenit.* Hoc idem testantur historici, & auctores tum Theologi, tum Canonici iuris, & ciuilibus interpretes, ut S. Thom. de regimin. princip. lib. 3. c. 19. *Hofstien.* & alii. in c. *Venerabilem*. *De elect.* *Aluarus Pelagius*. *De Plantis* *Eccles.* art. 13. §. 21. & 37. §. 41. *S. Antonin.* par. 2. tit. 17. c. 4. & *Ioannes Viennensis* lib. 4. *Historia* cap. 2. *Augustinus Triumphus de potestat.* *Eccles.* q. 35. *Martinus Polanus*, in *uita Gregorii V.* Quaes. Cuius primum Pontificis Romani auctoritate fuerit huiusmodi Decretum sancitum? Onuphrius contra communem omnium historicorum sententiam tradit in *Libello de Comitibus Imperatoris*, se certo comperisse, hoc Decretum incidisse in illud tempus, quod inter mortem Federici II. & creationem Rodulphi Imperatoris intercessit: additque id sibi probabile videri, eam Constitutionem Gregorij X. auctoritate, in Concilio Lugdunensi editam fuisse. id accepit Onuphrius ex Auentino, qui lib. 5. *Annalium Boiorum de septem Imperij Electoribus* loquens, sic ait: *Ego illos demum post facta Federici I. institutos, & à Greg. X. institutos esse compertum habeo.* At ceteri historici passim testantur id instituisse Greg. V. tempore Othonis III. Imperatoris.

Certe, dum modo fateamur, quod constans omnium historicorum sententia tradit, eam fuisse Romani Pontificis institutionem, non multum refert, an id Gregorius Quintus, an Gregorius Decimus, decreuerit. Sed cum sepiem Imperii Electoribus, qui auctoritate Gregorij Quinti,

tempore Orthonis III. constituti sunt, meminerunt, sanctus Thomas libro tertio, de regim. principum, capit. 19. August. Triumphus in summa, de potestate Ecclesia questione trigesima quinta, Alvarus de Platitu Eccles. libro primo, cap. 21. Et 37. Hostiensis, & alii in cap. Venerabilem de elec. Blondus decado 2. lib. tertio. Et Platina in vita Gregorii V. Aeneas Silvius in epitome Blondi: Longe probabilis videretur, id Pontificium decretum ante Gregorium X. fuisse sanctum. Sed obiicit Oauphtius, mirum fuisse silentium apud omnes scriptores veteres, & praesertim eos qui tempore Gregorii V. & Orthonis III. aut paulo post vixerunt. Nihil, inquit, de hac re Vitiichindus, nihil Luitprandus, nihil Lambertus, nihil Regino, nihil Marianus, nihil Otho Frisingensis, nihil Abbas Vrspergensis, nihil Sigebertus prodiderunt. Deinde peccurrit omnes electiones Imperatorum ab Ohone III. usque ad Federicum II. factas: & ostendit, eos electos fuisse non a septem tantummodo Principibus Germaniae, sed ab omnibus, quotquot ex Germania, & Italia convenire, & interesse voluissent. Respondeo, pluris esse habendam auctoritatem historicorum aliorum, qui huius sanctionis Pontificiae ante Federicum II. & Gregorium X. meminerunt. Rursus etiam per hoc Pontificium decretum ius eligendi Imperatorem, fuit ad septem Germaniae Principes redactum: non tamen initio à septem dumtaxat eligebatur, quia palatium decretum cepit vtu recipi. Item fortassis ad electionem plus quam septem Principes convenire consueverant: verum tamen septem tantum in electione suffragia ferebant: Ceteri vero electum à septem Principibus acclamantes, rite & legitime creatum Imperatorem agnoscebant, & approbabant, & venerabantur.

Ex his omnibus perspicitur, Imperium Romanum quale nunc est, ex Romani Pontificis auctoritate pendere tanquam ei subiectum: quod Innocentius III. in cap. Venerabilem, de elec. contendit: eo quod Pontifex sua auctoritate illud à Graecis ad Germanos transtulerit, & eo quod Pontificis sit, electum à Principibus in Imperatorem examinare, approbare, yn gere, consecrare, & coronare. Et idem in cap. sollicita, de maiorib. Et obedientia, argumentis, & rationibus concludit; quod etiam longe ante probauerat Gregorius Septimus, ut constat ex libro 8. Epistola 21. registri. Imperium sacerdotio non praesert, sed subesse: quod colligit ex scripturis. Nam Hierem. cap. 1. dicitur est, à Domino ad Prophetam: Ecce constitui te super gentes, & regna, ut euellas, & dissipes, adifices, & plantes. Item ex eo quod Deus fecit duo luminaria in firmamento caeli; luminare maius, ut praesert dies, & luminare minus, ut praesert nocti. [Vtrumque magnum, sed alterum maius. Ad firmamentum igitur caeli, id est, vniuersalis Ecclesiae fecit Deus, duo luminaria magna: id est, duas instituit dignitates: quae sunt Pontificalis auctoritas, & Regalis potestas. Sed illa quae praesert diebus, id est, spiritualibus, maior est: quae vero carnalibus, minor: vt, quanta est inter solem & lunam, tanta inter Pontifices & Reges differentia cognoscatur.] Et postea: Nobis in B. Petro sunt oues Christi commissa, dicente Domino: Pasce oues meas, non distinguente inter eas oues & alias, ut alienum à suo demonstraret ouili, qui Petrum, & successores ipsius magistros non recognosceret, & pastores. Vt illud tanquam nouissimum omittamus, quod Dominus dixit ad Petrum, & in Petro ad successores suos: Quodcumque ligaueris super terram, erit ligatum & in caelis, & quae sequuntur nihil excipiente qui dixit: Quodcumque solueris: quodcumque ligaueris. Et cap. Ad Apostolicam. De ieiunio: Et re iudicatis in 6. Innoc. IV. in Conc. generali Viennensi Imperatorem priuat Imperio his verbis: Nos itaque cum fratribus nostris, & sancto Concilio deliberatione praehabita, cum Iesus Christus vices, licet immeriti, teneamus in terris, nobisque in beati Petri persona sit dictum: Quodcumque ligaueris super terram, ligatum erit & in caelis, memoratum Principem, qui se Imperio, & Regnis, omniumque honore, & dignitate reddidit tam indignum, quique propter suas iniquitates à Deo, ne regnet, nol imperet, est abiectus, sua ligatum peccatis, & abiectum, om-

nique honore ac dignitate priuatum à Domino ostendimus, denuntiamus, & nihilominus sententiam priuamus. Omnes qui ei iuramento fidelitatis tenentur adstricti, à iuramento huiusmodi perpetuo absoluentur, auctoritate Apostolica firmiter inhibendo, ne quisquam de cetero sibi tanquam Imperatori vel Regi pareat, vel intendat. Decernendo, quoslibet qui eis deinceps velut Imperatori, vel Regi consilium, vel auxilium praestiterint seu fauorem, ipso facto excommunicationis sententia subiaccere. Illi autem ad quos in eodem Imperio, Imperatoris spectat electio, eligant libere successorem. Bonifacius etiam VIII. in constitutione quae incipit: Vnam sanctam, de Maioritate & Obedientia inter Extraneas communes, definit tanquam necessarium ad salutem, credere oportere, vnam esse sanctam Ecclesiam, cuius vnum sit caput, Christus videlicet, & Christi vicarius Petrus, Petrique successor, dicente Domino ipsi Petro: Pasce oues meas, generaliter, & non singulariter has vel illas: & in hac potestate duos esse gradus, scilicet spirituales, & temporales: Et infra: Oportet autem gladium esse sub gladio, & temporalem auctoritatem spirituali subiecti potestati. Quod Pontifex ibi demonstrat: Primo quia spiritualis auctoritas nobilitate terrenam quamlibet antecedit potestatem, sicut spiritualia temporalibus praesant. Et propterea decimam partem fructuum accipit sacerdos à populo, & bene precatur ei, & populus sacratu à sacerdote. Spiritualis item potestas terrenam instituit, & iudicat, si à recto abertet. Haec omnia dicit Pontifex propter ea quae in veteri Testamento continentur. Nam primum, à Deo sacerdotium est institutum: postea vero per sacerdotium, iussu Domini, regalis potestas. Samuel enim Saulem iubente Domino regem creauit. Concludit igitur Pontifex, à spirituali potestate posse terrenam institui, iudicari, transferri, abrogari, iuxta illud Hierem. 1. Ecce constitui te hodie super gentes, & regna, & quae sequuntur: spirituales vero potestatem à terrena iudicari non posse, sed à solo Deo. Item in cap. alius, 15. questione sexta, dicitur: Alius item Romanus Pontifex, Zacharius scilicet, Regem Francorum non tam pro suis iniquitatibus, quam pro eo quod tanta potestati erat iniustus, à regno deposuit, & Pipinum Caroli Imperatoris patrem in eius locum substituit. omneque Francigenas à iuramento fidelitatis absoluit. Vbi est animaduertendum, Gratianum hoc citasse tanquam ex Gelasio Papa, ad Anastasium Imperatorem: cum tamen Gelasius I. & Anastasius Imperator longe ante Zachariam Pontificem, & Pipinum regem Francorum vixerint: quod igitur citandum erat ex Gregorio VII. Gratianus Gelasio I. tribuit. Propterea, in cap. Duo sunt, distinctione 96. ita legitur: Duo sunt quippe, Imperator Augustus, qui us principaliter hic mundus regitur, auctoritas sacra Pontificum, & Regalis potestas. Nostit itaque inter hac, ex illorum te pendere iudicio, non illos ad tuam posse redigi voluntatem. Et in cap. Si Imperator, eadem distinctione dicitur: Si Imperator Catholicus est (quod salua pace ipsius dicimus) filius est, non Praesul Ecclesiae. Subdit: Ad sacerdotes Deus voluit quae Ecclesiae disponenda sunt, pertinere, non ad saeculi potestates, quas si fideles sunt, Ecclesiae sacerdotibus voluit esse subiectas. Et in cap. Tibi Domino, dist. 63. Imperator iureiurando se Romano Pontifici obstringit: Ibi enim Otho I. Rex Germaniae, iureiurando promittit Ioanni XII. se sanctam Romanam Ecclesiam, & eius Rectorem exaltaturum, & eius defensorem futurum. Nam ab eo tempore, quo Imperium auctoritate Pontificis est à Graecis in Germanos translatum, Imperator est Romanae Ecclesiae patronus, & defensor institutus, ex cap. Grandi, de supplem. negli. Pralato in 6. Regi male reipublicam administranti, auctoritate Romani Pontificis datur adiutor. cap. licet ex suscepto, de foro compet. ob negligentiam ciuiliu magistratum ac principum causa ad ecclesiam deuoluitur. Item c. administratores. 23. q. 5. cogit ecclesia ciuiles magistratus, & principes ius cuique dicere c. decernimus, de sen. excomm. in 6. cap. Licet. de iureiur. can. 2. de foro compe. in 6. Sua auctoritate compellit Ecclesia ciuiles iudices Canonicas leges & iura obseruare.

His quae diximus, duo obiciuntur. Primum est Regi

Franco-

Gm. I.

Ma. 21.

Mat. 16.

Francorum Childerico non esse Romani Pontificis auctoritate regnum ademptum, & Pipino datum, sed Procerum suffragiis Childericum regno priuatum, in monasterium detrosum fuisse, & Pipinum Regem creatum. Nam Ado Viennensis in Chronico, anni 749. ita scriptum reliquit: [Pipino, per Brocardum Herbipolentem Episcopum ad sedem Apostolicam referente, Zacharias Papa respondit: Regem potius illum debere vocari, qui reipublica regeret: Vnde per consilium Legatorum, & Zachariae Franci Pipinum sibi regem constituerunt.] Et Sigebertus in Chronico anni 750 Childericus, inquit, Rex Francorum in Monasterium conuersatur: Pipinus Princeps auctoritate Apostolica electione Francorum à S. Bonifacio Moguntino archiepiscopo in regem ungitur, & consecratur. Aymonius lib. 4. cap. 61. refert, Pipinum Procerum suffragiis fuisse regem electum. Glossa eadem in cap. Alius supra citato in verbo. Deposuit, ait: Dicitur deposuisse, quia deponentibus confestim. His argumentis Marcellus Patavinus olim in lib. de translatione Imperii. cap. 6. & postea Hottomannus in sua Francogallia. cap. 13. tentantur, commentum esse, quod dicitur de Zacharia, qui Francorum regem Childericum è regno deiecerit, Pipinum creati iussit: Quoniam vera, inquit, historia est, Procerum, & ciuitatum suffragiis, in publicis Comitibus Pipinum esse regem electum; & regnum Childerico abrogatum. Sed profecto Marcellus, & Hottomannus nihil aliud contendunt, nisi schisma, & haeresim etiam in Ecclesia excitare. In primis Sigebertus, quem pro illi auctores citant, plane & aperte testatur, auctoritate Apostolica, & electione Francorum Pipinum Principem electum: ergo electionem dicit auctoritate Apostolica factam. Et Regino in Chronico: Iussit, inquit, Papa per auctoritatem Apostolicam Pipinum regem creati, & Sanctae unionis oleo ungi, ne perturbaretur Christianitatis ordo. Lambertus anno 748. Pipinus, ait, decreto Zachariae per unktionem S. Bonifacii Archiepiscopi rex appellatus est, qui antea Maior domus vocabatur. Idem Marianus Scotus. Abbas Vipersensis anno 750. Zachariae consilium, auctoritate sua iussit Pipinum regem constitui. O. ho Frisingensis libro 5. cap. 22. Zacharias consultus respondit, & ipsius auctoritate Pipinus à Benifacio Archiepiscopo Moguntino, & aliis Regni Principibus in regem eligitur. Idem quoque refert Landolphus.

Tota igitur quaestio est, An Childericus sit è regno pulsus, & Pipinus rex creatus consilio tantum & consensu Romani Pontificis, an vero eius tantum iussu, & auctoritate? Non negamus nos, quod falso Marcellus & Hottomannus putarunt Pipinum esse communi ciuitatum, & Procerum suffragio regem electum, sed accedente quoque Zachariae Pontificis auctoritate. Negant id auctoritate Pontificis factum, sed consilio dumtaxat, timent vbi nihil timere debent. Timent ne penes Romanum Pontificem sit libera potestas eligendorum, mutandorum, & creandorum regum; cum tamen, inquit, Francorum reges regnum Pontifici acceptum non referant. Timent, quod putant Bonifacium Octauum in constitutione. Vnam sanctam, de Maiori. & Obed. inter Extrauagantes communes, sanxisse, posse Romanum Pontificem libere reges & principes constituere, & regnum adimere. Et citant Platynam dicentem de Bonifacio Octauo. Moritur Bonifacius ille, qui Imperatoribus, Regibus, Principibus, Nationibus, & Populis timorem incutebat, quique dare Regnum, & auferre pro arbitrio suo conabatur. Sic ille. Sed nihil est quod timeant. Nec enim catholici vnquam tradiderunt, posse Romanum Pontificem pro suo arbitrio regna dare, vel tollere, sed tantum id posse certis ex causis: atque id iuris & potestatis à Christo accepisse. Nec Bonifacius Octauus in sua illa constitutione definiuit posse à Romano Pontifice pro libera sui animi voluntate reges institui & destitui, sed tantummodo iustis ex causis, quod idem iam ante Innocentius Tertius, & Innocentius Quartus constituerant: Et alii Pontifices multo antea fecerant. Nec mens Bonifacii fuit, vt Franci regnum Romano Pontifici acceptum referrent: sed vt agnoscerent, Christianos

reges, eo quod sint Christi oues, eius vicario esse subiectos, & eorum regna & impetia ita à Romano Pontifice pendere, vt iustis & certis ex causis abrogari & admissi possint.

Secundo alii obiciunt: Saepe in iure Canonico, & cituli legimus Imperium esse Dei concessa datum, adque ministerio, & opera populorum, vel militum Imperatorem eligentium, ergo Romanum Imperium non est Roman. Pontif. auctoritate constitutum. Respondet: nec in hoc etiam est quod haeretici calumniantur, quod non catholici Roman. Pontif. adulemur: nec enim negamus, Romanorum Imperium ante pontificiam potestatem gloriolatum: sed contendimus, Imperatores, qua ratione Christiani sunt, supremo Christi vicario tanquam oues suo pastori subiecti, & tanquam filios suo patri subesse, & tanquam capiti membra. vnum est corpus Ecclesiae, huius corporis vnum est caput, quod est Rom. Pontif. non Imperator, & Imperium Romanum auctoritate Pontif. esse à Graecis in Germanos translaturum fatemur. Notant ipsi haeretici id factum fuisse Roman. Pontif. auctoritate, sed principum Germanorum suffragiis, quamuis summi quoque Pontificis consilium & consensus accesserit: at haeretici veteres tradiderunt, id decreto & auctoritate Roman. Pontificis constitutum. Et quidni Pontificis auctoritate factum esse credamus, cum id iustitiae causa postulauerint? Erant enim Graeci Imperatores magna ex parte Schismatici, haeretici, sacrilegi, Romanae, & Latinae Ecclesiae infectores, hostes: Communis item Italiae pax, tranquillitas, & salus perturbabatur periclitabaturque, Sarracenis & aliis impijs gentibus auidue in eam irruentibus, & hostilibus non solum animis, sed etiam armis oppugnantibus. Egebat ergo reipublica Christiana Imperatore, qui tanquam Ecclesiae patronus, & defensor eam protegeret, vteretur, conseruaret. Quibus ex causis, & id genus alijs ingenue profitemur, penes Romanum Pontificem esse potestatem non solum spirituales, qua subditos sibi Principes à sacris, & piorum communione prohibeat, & qua populos ipsi subiectos à Sacramenti, & iurifurandi religione & vinculo soluat: sed etiam qua possit regna abrogare, transfere, mutare, & dare, ob communem Ecclesiae, & reipubl. Christianae salutem, & ob Principum indignam administrationem.

C A P. XX.

De iis, quae iure Canonico, & diuino, sunt Romani Pontifici reseruata.

IVris Canonici Doctores alii plura, alii pauciora connumerant inter ea, quae soli Rom. Pontifici reseruantur. Gloss. in cap. 1. & in cap. Quod translationem, de transit. Episcop. & in cap. si quis vnus, de excess. Prala. vnde cum tantum recenseret huius vericulis contenta.

Restituit Papa solus deponit, & ipse, Articulus soluit: Synodum celebrat Generaliter, Transfert, & mutat: Appellat nullus ab ipso, Diuidit, ac vnus: Eximit atque probat.

Hos etiam vericulos ponit Goffredus in summa. Reuerentius vero viginti quatuor testatur ex Iure Pont. Rom. reseruati. At Host. sexaginta refert his veribus inclusa.

Si sit Catholicus, Papam non iudicat vllus. Erigit, & subiecti Catholicos, & diuidit, vnus: Mutat vota Crucis: restituit, & eximit, ad se Maiores causa referuntur, legitimatque. Promouet, appellare vetat, prohibet profiteri. Depone, transfert, supplet, renouat illi Praesul, & exemptus, Simon, Iurans, anas beama. Vel proprium, vel legati, vel lex vtriusque Nequam participans, & si quem sponte saluat. Quemque Canon damnat, sibi soli quando reseruat, Soluitur à Papa nec vnus quem regula damnat. Adhas suspensum, & cum causa referretur ad ipsum,

Rescripti